

कक्षा-10 (पाठ्यक्रम)
विषय - संस्कृत
सत्र - 2023-2024

①

अवधि - चण्डात्रयम्

पूर्णाङ्क - 80

क खण्डः	(अपठित- अवबोधनम्)	05 अंक
ख खण्डः	(रचनात्मक-कार्यम्)	10 अंक
ग खण्डः	(अनुप्रयुक्त- व्याकरणम्)	30 अंक
घ खण्डः	(पठित- अवबोधनम्)	35 अंक

क खण्डः (अपठित- अवबोधनम्) 05 अंक
(सरल गद्यांशम् आधारितं कार्यम् - गद्यांशम् एकम्)

प्र०1 40-50 शब्दपरिमितः गद्यांशः (एकः सरलगद्यांशः) 05 अंक
एकपदेन प्रश्नोत्तरम् - प्रश्नद्वयम् (2 अंक)
पूर्णावाक्येन उत्तरम् - एकम् (1 अंक)
भाषिककार्यम् - प्रश्नद्वयम् (2 अंक)

ख खण्डः (रचनात्मक-कार्यम्) 10 अंक

प्र०2 संकेताधारितम् अनौपचारिकपत्रम् ($\frac{1}{2} \times 10 = 5$ अंक) 05 अंक

प्र०3 अनुच्छेदलेखनम् (निबन्धलेखनम्) 05 अंक

ग खण्डः (अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्) 30 अंक

प्र०4 सन्धिकार्यम् (बहुविकल्पीय प्रश्नाः पञ्च) ($1 \times 5 = 5$ अंक) 05 अंक

स्वरसन्धि - दीर्घ, गुण, वृद्धि, यण, अयादि पूर्वस्व ।

व्यंजनसन्धि - श्चुत्, ष्चुत्, तुक आग्रा, श्रौडन्स्वारः, वर्गीय प्रथमाभ्युत्थानं
द्वितीय परिवर्तनम् प्रथमवर्णस्य पञ्चमवर्ण परिवर्तनम् ।

विसर्गसन्धि - विसर्गस्य उत्वं, रत्वं, लौपः, विसर्गस्थाने स्, श्, ष् ।

प्र०5 प्रत्ययाः (बहुविकल्पीय प्रश्नाः पञ्च) ($1 \times 5 = 5$ अंक) 05 अंक

कृदन्ताः - ज्यत्, अजीयर्, शतृ, शान्तृ, क्त, क्तवत्, क्त्वा, ल्यप्, तुमुन् ।

तद्धिताः - मत्, इन्, टक्, त्व, तल् ।

रत्तीप्रत्यय - टप्, डीप् ।

प्र०6 पद परिचय (शब्दानि धातुना च) (बहुविकल्पीय पञ्च प्रश्नाः) 05 अंक
 $1 \times 5 = 5$ अंक

प्र०7 कः समयः (सामान्य-सपाद-सार्ध-पादौ) ($1 \times 5 = 05$ अंक) 05 अंक

प्र०8 लिगाधारित संख्यावाचकपदानि (स्फुटः पञ्चपर्यन्तम्) ($1 \times 5 = 5$ अंक) 05 अंक

प्र०१ समासः (वाक्येषु समस्तपदानां विग्रहः विग्रहपदानां च समासः) (1x5=5 अंक) 05 अंक
 तत्पुरुषः (विभक्तिः, जन्, उपपदः)
 कर्मधारयः (विशेषणम्-विशेष्यम्, उपमान-उपमैयम्)
 द्विगुः
 डन्द्वाः (इतरैतः समाहारः, स्तुतिः)
 बहुव्रीहिः (समासादिकरणम्)
 अव्ययीभावः (अन्, उप, सह, निर, प्रति, यथा)

घ खण्डः (पठित- अवबोधनम्) 35 अंक

प्र०१० पठित- समासग्राम आधृत्य अवबोधनकार्यम् (पठितपद्यांशः नाट्यांशः वा) 05 अंक
 एकपदेन प्रश्नोत्तरम् - प्रश्नद्वयम् (2 अंक)
 पूर्णवाक्येन उत्तरम् - एकम् प्रश्नम् (1 अंक)
 भाषिककार्यम् - प्रश्नद्वयम् (2 अंक)

प्र०११ गद्यांशस्य हिन्दीभाषायामनुवादः । (स्वरय गद्यांशस्य) 05 अंक

प्र०१२ पठित- समासग्राम आधृत्य अवबोधनकार्यम् (पठित पद्यांशः) 05 अंक
 एकपदेन प्रश्नोत्तरम् - प्रश्नद्वयम् (2 अंक)
 पूर्णवाक्येन उत्तरम् - एकम् प्रश्नम् (1 अंक)
 भाषिककार्यम् - प्रश्नद्वयम् (2 अंक)

प्र०१३ पद्यांशस्य हिन्दीभाषायामनुवादः । (स्वरय पद्यांशस्य) 05 अंक

प्र०१४ रेखंकितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणम् । (पञ्च प्रश्नाः) (1x5=5 अंक) 05 अंक

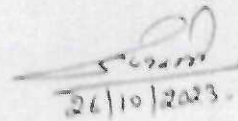
प्र०१५ शैगुषीपुस्तकस्य अध्यासमाधिकृत्य मूलनम् । 05 अंक
 किलोमशरुदानाम्, कौषात् चित्वा पदानाम् अर्थः, शुद्धशुद्ध समक्षम्
 अण्, न् लेखनम् ।

प्र०१६ शैगुषीपुस्तकस्य अध्यासमाधिकृत्य मूलनम् । 05 अंक
 पर्यायपदानाम्, शुद्ध विकल्पं विचित्र्य रिक्तस्थानपूर्तिः (कौषात् चित्वा)
 शब्दमाधिकृत्य वाक्यनिर्माणम् ।
 (एतेषु विषयेषु परीक्षापत्रनिर्माता किमपि एकं विषयमाधिकृत्य प्रश्नं प्रश्नति ।)

टिप्पण्य— (I) प्र०१५ स्निधकार्य के अंक 2.5 करके वाक्यपरिवर्तन (केवल लट्, लकार) 2.5 का प्रश्न भी पूछा जा सकता है।

(II) प्र०१६ कः समासः के अंक 2.5 करके वाक्य संशोधन (अशुद्धवाक्य संशोधन)
 (वचन-लिङ्ग-पुरुष-विभक्ति-लकार आधारित) 2.5 अंक का प्रश्न भी पूछा जा सकता है।

(III) प्र०११ तथा प्र०१३ में दो गद्यांश/पद्यांश होंगे जिनमें कोई एक एक हल करना होगा।

 26/10/2023

डा० विपिन कुमार शर्मा
 2030 पा० नरैली (हमीपुर)
 94187-56640, 82199 75040